

Diplomasi Uzmanı Yunuslar!

Oğuzhan Vıçıl

Yunuslar, ilginç ve bir o kadar etkileyici yaratıklar... Yunusların ne kadar zeki oldukları, zekâlarını kullanarak ne kadar etkileyici ve şaşırtıcı şeyler yapabildikleri hepimizin malumu. Ayrıca sosyal zekâlarının çok gelişmiş olması, kişilik sahibi olmaları, psikolojik travmalara açık olup üzüntü nedeniyle acı çekebilmeleri, yaralı veya hasta olan hemcinsleri iyileşinceye kadar yanlarından ayrılmayıp yardımcı olmaları gibi, insanlarla ortak birçok özelliğe sahipler.

Sardinya-İtalya'da bulunan Şişe Burunlu Yunus Araştırma Enstitüsü (BDRI) araştırmacıları tarafından gerçekleştirilen güncel bir çalışma ise, bu muhteşem yaratıkların bilinenin çok ötesinde karmaşık bir iletişim mekanizmasına sahip olduğunu ve insanlar gibi zaman zaman diplomasi dili kullandıklarını gösteriyor.

Bruno Diaz liderliğinde gerçekleştirilen ve sonuçları Nova Science Publishers tarafından basılan *Yunuslar: Anatomi, Davranış ve Tehditler* adlı kitapta yayımlanan çalışma, şişe burunlu yunusların (*tursiops truncatus*) iletişim sırasında kullandığı seslerin bilinmeyen ve oldukça şaşırtıcı özelliklerini ortaya koyuyor.

Şimdiye kadar Avrupa'da gerçekleştirilmiş bu en kapsamlı ve en detaylı çalışmadan öncesine kadar yunusların iletişim için kullandığı ana sesin ıslık olduğu sanılırken, patlama-darbeleri seslerin kullanımı ve bunun sosyal hayatları için önemi bilim çevrelerince bilinmiyordu. Yunusların çıkardığı diğer seslere nazaran kulağa daha melodik gelen makamsal ıslıklar, aile ve grup üyeleri arasında temas halinde kalmak ve avlanma stratejilerini koordine etmek amacıyla kullanılıyor. 2005 yılından itibaren Sardinya adaları çevresindeki sulara biyoakustik kullanılarak elde edilen ıslık ve patlama-darbeleri ses verilerinin analiz edilmesi sonucu ortaya konan bu çalışma oldukça şaşırtıcı bilgiler içeriyor. Buna göre, şişe burunlu yunuslar, patlama-

darbeleri sesleri sosyalleşmek ve bir fiziksel çatışma durumunda toplumsal hiyerarşi içinde kendi konumlarını korumak amacıyla kullanıyor.

Makamsal ıslık seslerine göre daha karmaşık ve çeşitli olan patlama-darbeleri sesler aynı yiyecek için yarışılan durumlar gibi yüksek heyecan durumlarında fiziksel saldırganlığı önlemek için kullanılıyor. Bruno Diaz'ın ifadesiyle yüksek gerilimli durumlarda veya avlanma sırasında şişe burunlu yunuslar en iyi şekilde duyulmalarını sağlayacak uzun süreli patlama-darbeleri sesler çıkarıyor. Örneğin ortamda aynı yiyecek için harekete geçen başka bir yunus varsa, bu sesler çıkarılıyor ve diğer yunus bu mesajın kendisine yönelik olduğunu algılayabiliyor (ortamda yiyecek için

harekete geçmemiş başka yunuslar varsa, bu mesajın kendileri için olmadığını biliyorlar). Bir müddet sonra aralarında en çekinik durumda olanı fiziksel bir çatışmaya girmeden uzaklaşıyor. Bir nevi diplomatik dil kullanılması demek olan bu davranışın bir diğer yönü, aynı zamanda aynı çevrede yaşayan grup üyelerinin boş yere enerji harcamasına da engel olması.

İnsanlara bu kadar sıcak davranmaları ve yeri geldiğinde birtakım tehlikelere karşı (gazetelerden okuduğumuz kadarıyla köpekbalığı saldırıları örneklerinde olduğu gibi) bizleri korumaları insanlarla olan tüm bu ortak noktalardan mı kaynaklanıyor bilinmez, ama yunuslar çok karmaşık canlılar ve haklarında daha bilmediğimiz çok şey var gibi görünüyor.